

הקואליציה להבטחת תשלום מזונות ילדים

Coalition to Ensure Child Support Payments

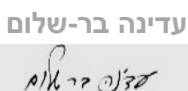
ائتلاف لضمان دفع نفقة الأولاد

פברואר 2018

נייר עמדה – עבודה לא מדווחת של נשים החיות בעוני – לקראת דיון בועדה

לקידום מעמד האשה ביום 20.2.18

עבודה לא מדווחת, המכונה לעיתים גם עבודה בשחור, היא ביטוי המתייחס למופעים שונים של עבודה שאינה מוכרת ומוסדרת ידי המערכות החוקיות והרגולטוריות, ושההכנסה עליה אינה מדווחת. לעבודה בשחור סיבות שונות: לעיתים מדובר בעובדים שמעמדם החוקי אינו מוסדר במדינה (מהגרי עבודה), לעיתים מדובר ברצון להימנע מתשלום מיסים או מתוך רצון להתחמק מנשים.

כאשר מדובר בנשים, ובעיקר באימהות, ישנן סיבות נוספות וייחודיות לעבודה בשחור. למשל, אימהות רבות הפונות לעבודה בשחור מתארות חוסר יכולת להשתלב בשוק העבודה המוסדר, בעיקר חוסר יכולת להשתלב במשרה מלאה, לצד טיפול בילדים קטנים ללא בן זוג. אימהות מציינות את הקושי לעבוד בעבודה שאין בה גמישות בשעות או אפשרות להיעדר בגלל מחלת ילדים, את הקושי למצוא מסגרות ילדים בעלות נמוכה ואת הרצון להימנע ממצב בו הילדים נמצאים שעות ארוכות ללא השגחה של מבוגר. כל זאת, בשוק עבודה שמלכתחילה משלם לנשים ללא מקצוע שכר נמוך. גורמים אלה מובילים אותן למצב בו עיקר הכנסתן היא מקצבאות המוסד ביטוח לאומי. הנשים רואות בקצבה מהמוסד לביטוח לאומי כאפשרות היחידה היציבה להכנסה עבור ילדיהן. אולם, היות וגובה הקצבאות אינו מאפשר אמצעי מחייה מינימליים, הצורך לשרוד גורם לנשים רבות לעבוד בחלקיות משרה בעבודות לא מדווחות, בדרך כלל בשכר נמוך, אולם עם הגמישות הנדרשת להן לצורך הטיפול בילדים¹.

עולה מכך כי הסיבה העיקרית לעבודה בלתי מדווחת, או בלתי מדווחת באופן מלא, אצל אימהות ישראליות היא הרצון להמשיך ולקבל קצבאות מהמוסד לביטוח לאומי. מבנה הקצבאות בישראל הוא כזה שאם האשה תדווח על עבודתה הקצבה תפסק או תקטן משמעותית, גם אם היא מרוויחה שכר נמוך מאוד. ישנם מעסיקים המשתפים פעולה עם הנשים בגלל היתרונות הגלומים עבורם במצב.

מצב זה של עבודה בעבודות לא מדווחות משאיר את אותן נשים בתחתית הסולם החברתי, בשכר נמוך, ללא יכולת להתקדם בתפקיד או בשכר, ללא תנאים סוציאליים כמו חופשות, גנים, פנסיה או ימי מחלה, ללא תלוש שכר המפרט את זכויותיהן ושאותו ניתן להציג בפני

¹ Regev-Messalem, S. (2013), Claiming Citizenship: The Political Dimension of Welfare Fraud. *Law Soc Inq*, 38: 993–1018. doi:10.1111/lsi.12031

הקואליציה להבטחת תשלום מזונות ילדים

Coalition to Ensure Child Support Payments

ائتلاف لضمان دفع نفقة الأولاد

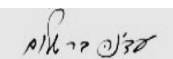

הרשויות, כשהן חשופות לניצול מכל סוג ללא יכולת לדווח על הניצול, כשילדיהן גדלים הן הופכות למבוגרות עניות. מובן מאליהן שלמצב זה יש השלכות קשות גם לגבי ילדיהן.

"אם עצמאית עם שני ילדים העובדת במשרה מלאה בשכר מינימום, לא תיחלץ מעוניי בלי שתמצא משאבים נוספים בסדר גודל של כ-40% מהכנסתה, כאשר עם יותר משני ילדים ההשלמה הנדרשת גבוהה יותר". (המוסד לביטוח לאומי "ממדי העוני והפערים החברתיים", דו"ח שנתי 2016).

עדינה בר-שלום

על מנת לצמצם את היקף התופעה של עבודה לא מדווחת במציאות המתוארת בדו"ח המוסד לביטוח לאומי, אנו כקואליציית אירגונים קוראות לממשלה לעשות שינוי דרמטי באופן תשלום הקצבאות המיועדות לנשים חד הוריות כך שיעודדו תהליכי שיקום וכניסה למעגל העבודה ללא הפסקת התשלום עם היציאה לעבודה או קיצוצה באופן משמעותי ברף שכר נמוך. בפרט, אנו קוראות לשנות את אופן תשלום מזונות הילדים על ידי המוסד לביטוח לאומי. במקרה של מזונות הילדים כלל אין מדובר בקצבה אלא במתן הגנה לילדים אשר אביהם אינו ממלא את חובתו כלפיהם ולכן יש לנתק את תשלום המזונות מהכנסת האם. יש לזכור כי המחקר מראה שכל שרשת הביטחון הסוציאלית רחבה יותר, יותר נשים יוצאות לעבודה ועולות על מסלול של שיקום².

במקביל יש לפעול להסרת חסמים ליציאה לעבודה – יותר מעונות יום מסובסדים, מסגרות מסובסדות אחה"צ, קייטנות מסובסדות. אך יש לזכור כי הסרת החסמים ללא סיוע כספי במקביל באמצעות מזונות או השלמת הכנסה, שיאפשרו קיום הילדים בכבוד, לא תצליח להוציא את הנשים למסלול של שיקום.

² Herbst, Anat. and Kaplan, Amit. (2016). Welfare Policy and the Implications of Divorce for Labor Market Earnings. International Journal of Social Welfare, 25: 222-234 (DOI: 10.1111/ijsw.12205).